

SPIS TREŚCI

PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI PIELĘGNIARSKIEJ NA RZECZ PACJENTA W SYSTEMIE OPIEKI ZDROWOTNEJ 1

1. KIEROWANIE PROCESEM KSZTAŁTOWANIA UMIEJĘTNOŚCI PIELĘGNIARSKICH

- Violetta Mianowana 3

- 1.1. Uwarunkowania procesu kształtowania umiejętności pielęgniarskich 3
- 1.2. Znaczenie samokształcenia w procesie kształcenia praktycznego 6
- 1.3. Ewaluacja efektów kształcenia 11

PIŚMIENNICTWO 14

2. WDRAŻANIE DOWODÓW NAUKOWYCH DO PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ

- Barbara Ślusarska, Danuta Zarzycka 16

- 2.1. Kliniczne studium przypadku 16
- 2.2. Etapy praktyki opartej na dowodach 20
- 2.3. Znaczenie praktyki opartej na dowodach w pielęgniarstwie 29

PIŚMIENNICTWO 31

POMIAR I OCENA PARAMETRÓW FUNKCJI ORGANIZMU – Zofia Sienkiewicz, Józefa Czarnecka 33

3. PODSTAWY REALIZACJI I KIERUNKI ROZWOJU PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ 35

- 3.1. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarki 35
- 3.2. Trendy praktyki oparte na dowodach 35
- 3.3. Uwarunkowania kulturowe 36

4. TEMPERATURA CIAŁA 38

- 4.1. Metody pomiaru i zakresy interpretacji wyników 38
- 4.2. Rodzaje termometrów pomiarowych 40

5. ODDECH 46

- 5.1. Zakres oceny i interpretacji wyników 46
- 5.2. Sposób pomiaru oddechów 50

6. TĘTNO 53

- 6.1. Cechy tętna 53

6.2. Metody i miejsca badania tętna	56
6.3. Interpretacja wyników pomiaru tętna	56
7. CIŚNIENIE TĘTNICZE KRWI	60
7.1. Metody pomiaru ciśnienia tętniczego krwi	60
7.2. Rodzaje ciśnieniomierzy	62
7.3. Interpretacja wyników pomiarów ciśnienia tętniczego krwi	63
8. POMIARY ANTROPOMETRYCZNE I OBLICZANIE WSKAŹNIKÓW	69
8.1. Pomiary antropometryczne – podział	69
8.2. Techniki pomiarów podstawowych cech antropometrycznych	70
8.3. Metody badań antropometrycznych	71
9. DIUREZA	78
9.1. Ocena diurezy	78
9.2. Zaburzenia diurezy	79
9.3. Dobowa zbiórka moczu, diureza godzinowa	80
10. SATURACJA KRWI	85
10.1. Ocena saturacji krwi	85
10.2. Interpretacja wyników saturacji krwi	85
10.3. Pulsoksymetria	86
11. OŚRODKOWE CIŚNIENIE ŻYLNIE	89
11.1. Metody pomiaru	89
11.2. Interpretacja wyniku pomiaru OCŻ	90
12. SZCZYTOWY PRZEPŁYW WYDECHOWY (PEF)	94
12.1. Istota i zasady pomiaru PEF	94
12.2. Obliczanie wartości należnych PEFR	95
12.3. Postępowanie w przypadku nieprawidłowych wyników	97
PIŚMIENNICTWO	101
KONTROLA ZAKAŻEŃ	103
13. POSTĘPOWANIE HIGIENICZNE – Agnieszka Gniadek	105
13.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej	105
13.2. Higiena rąk	107
13.3. Postępowanie aseptyczne i antyseptyczne	114
13.4. Dekontaminacja płynów zakaźnych	121
13.5. Postępowanie z niebezpiecznymi ostrymi narzędziami	123
PIŚMIENNICTWO	126

14. STERYLNE TECHNIKI – Lucyna Ścisła	128
14.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	128
14.2. Przygotowanie pielęgniarki do instrumentowania	129
14.3. Chirurgiczne mycie rąk	137
14.4. Zakładanie rękawic jednorazowych jałowych (sterylnych)	142
14.5. Zakładanie fartucha chirurgicznego i innych elementów stroju operacyjnego	147
PIŚMIENICTWO	153

AKTYWNOŚĆ I PRZEMIESZCZANIE PACJENTA 155

15. BEZPIECZNE PRZEMIESZCZANIE PACJENTA – Beata Haor, Mariola Rybka	157
15.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	157
15.2. Deficyt w przemieszczaniu się pacjenta	159
15.3. Metody i techniki przemieszczania pacjentów	159
15.4. Ręczne przemieszczanie pacjentów a obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego pielęgniarek	160
15.5. Sprzęt stosowany w przemieszczaniu/przenoszeniu pacjentów	160
15.6. Ogólne zasady dotyczące przemieszczania/przenoszenia pacjentów	164
15.7. Pomaganie pacjentowi przy wstawaniu i pionizacji	167
15.8. Przemieszczanie/przenoszenie pacjenta bez użycia sprzętu	167
15.9. Przemieszczanie/przenoszenie pacjenta za pomocą sprzętu	174
15.10. Transport/transfer pacjenta	181
PIŚMIENICTWO	192

16. AKTYWNOŚĆ PACJENTA – Teresa Stawińska, Gustaw Wójcik	193
16.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	193
16.2. Rehabilitacja przyłóżkowa	197
16.3. Kinezyterapia miejscowa	206
16.4. Usprawnianie ruchowe – pionizacja	211
16.5. Zaopatrzenie ortopedyczne wykorzystywane w pionizacji i lokomocji	214
16.6. Techniki wspomagania lokomocji pacjenta	216
PIŚMIENICTWO	225

17. POZYCJE UŁOŻENIOWE PACJENTA – Honorata Piasecka, Grzegorz Nowicki	226
17.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa	226
17.2. Rodzaje pozycji ułożeniowych	227
17.3. Udogodnienia stabilizujące pozycje ułożeniowe	232
PIŚMIENICTWO	244

BEZPIECZEŃSTWO I KOMFORT PACJENTA 245

18. BEZPIECZEŃSTWO PACJENTA – Maria Cianciara 247

18.1. Prawa pacjenta w systemie opieki zdrowotnej 247

18.2. Bezpieczne otoczenie pacjenta w zakładach opieki zdrowotnej 250

18.3. Zapobieganie upadkom pacjentów 251

18.4. Stosowanie przymusu bezpośredniego 254

18.5. Zapobieganie zdarzeniom niepożądanym 255

PIŚMIENICTWO 258

19. KOMFORT I WYGODA PACJENTA – Katarzyna Augustyniuk,
Daria Schneider-Matyka, Joanna Owsianowska 259

19.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 260

19.2. Pacjent w łóżku 261

19.3. Ergonomia pracy pielęgniarki 272

19.4. Prześcielenie łóżka pacjentowi leżącemu 273

19.5. Zmiana bielizny pościelowej i osobistej pacjentowi leżącemu 287

PIŚMIENICTWO 299

HIGIENA OSOBISTA PACJENTA – Marta Czekirda 301

20. HIGIENA CAŁEGO CIAŁA 303

20.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 303

20.2. Higiena osobista człowieka 306

20.3. Toaleta ciała pacjenta: kąpiel w wannie/pod natryskiem oraz mycie w łóżku 307

20.4. Mycie włosów 324

20.5. Wszawica włosów i sposoby jej zwalczania 330

21. TOALETA PACJENTA 339

21.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 339

21.2. Toaleta jamy ustnej 340

21.3. Golenie pacjenta 351

21.4. Pielęgnacja paznokci 357

PIŚMIENICTWO 369

METODY I TECHNIKI PIELĘGNOWANIA DZIECKA – Anna Bednarek,

Alina Trojanowska 371

22. PODSTAWY REALIZACJI I KIERUNKI ROZWOJU PRAKTYKI PIELĘGNIARSKIEJ 373

22.1. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarki 373

22.2. Trendy praktyki oparte na dowodach 373

22.3. Uwarunkowania kulturowe 375

23. POMIARY MASY, DŁUGOŚCI I OBWODÓW CIAŁA DZIECKA	377
23.1. Pomiar długości ciała	377
23.2. Pomiar wysokości ciała	378
23.3. Pomiar masy ciała	378
23.4. Pomiar obwodu głowy i klatki piersiowej	378
23.5. Interpretacja wyników pomiarów	378
24. METODY ZAPEWNIENIA KOMFORTU DZIECKU	383
24.1. Kąpiel dziecka	383
24.2. Przewijanie dziecka	389
24.3. Karmienie dziecka	394
PIŚMIENNICTWO	401

PODAWANIE LEKÓW 403

25. METODY TERAPII – UDZIAŁ PIELEŃNIARKI – Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana, Stanisław Manulik, Bartosz Uchmanowicz	405
25.1. Zasady realizacji zleceń lekarskich przez pielęgniarkę	405
25.2. Zasady wypisywania zleceń i recept oraz ordynowania leków przez pielęgniarkę	413
25.3. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej	422
26. PODAWANIE LEKÓW PRZEZ UKŁAD POKARMOWY – Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana	428
26.1. Podawanie leków doustnie	428
26.2. Podawanie leków podjęzykowo	430
26.3. Podawanie leków okołopoliczkowo	430
26.4. Podawanie leków doodbytniczo	436
27. PODAWANIE LEKÓW PRZEZ UKŁAD ODDECHOWY – Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana	441
27.1. Podawanie leków wziewnie	441
27.2. Podawanie tlenu	456
28. PODAWANIE LEKÓW NA SKÓRĘ I BŁONĘ ŚLIZOWĄ – Joanna Zalewska-Puchała, Anna Majda, Anna Nawalana	465
28.1. Podawanie leków do worka spojówkowego	465
28.2. Podawanie leków do ucha	470
28.3. Podawanie leków do nosa	474
28.4. Podawanie leków dopochwowo	479
28.5. Podawanie leków na skórę	483

29. PODAWANIE LEKÓW DOTKANKOWO – Anna Majda, Joanna Zalewska-Puchała, Anna Nawalana	492
29.1. Wytyczne dotyczące przygotowywania i podawania leków	492
29.2. Procedura postępowania po ekspozycji na materiał zakaźny	499
29.3. Wstrzyknięcia podskórne	502
29.4. Wstrzyknięcia śródskórne	516
29.5. Wstrzyknięcia domięśniowe	526
29.6. Kroplowy wlew dożylny	535
PIŚMIENNICTWO	551
ZABIEGI PRZECIWPALNE	555
30. UMIEJĘTNOŚCI KLINICZNE I TECHNIKI ZABIEGÓW PRZECIWPALNYCH – Joanna Zalewska-Puchała, Joanna Łatka	557
30.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej	558
30.2. Charakterystyka zabiegów przeciwzapalnych	560
30.3. Zastosowanie worka z lodem/zimnego kompresu żelowego	562
30.4. Zastosowanie okładu chłodzącego	567
30.5. Zastosowanie okładu wysychającego	570
30.6. Zastosowanie okładu rozgrzewającego	573
30.7. Zastosowanie termoforu/ciepłego kompresu żelowego	578
30.8. Zastosowanie baniek leczniczych	581
PIŚMIENNICTWO	589
PROCEDURY DIAGNOSTYCZNE	591
31. REGULACJE PRAWNE UDZIAŁU PIELĘGNIARKI W DIAGNOSTYCE PACJENTA – Joanna Zalewska-Puchała, Alicja Kamińska, Joanna Łatka	595
32. POBIERANIE MATERIAŁÓW DO BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH – Joanna Zalewska-Puchała, Alicja Kamińska, Joanna Łatka	597
32.1. Wstęp	597
32.2. Pobieranie krwi żyłnej do badania	598
32.3. Pobieranie krwi włośniczkowej do badań i diagnostyczne testy paskowe	618
32.4. Pobieranie moczu do badania i diagnostyczne testy paskowe	618
32.5. Pobieranie płwociny do badania	624
32.6. Pobieranie wymazów do badania	629
32.7. Pobieranie kału do badania	636
PIŚMIENNICTWO	642

33. PROCEDURY PRZYGOTOWANIA PACJENTA DO BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH

- Alicja Kamińska, Joanna Zalewska-Puchała, Grażyna Puto 644

33.1. Procedury przygotowania pacjenta do badań obrazowych 644

33.2. Procedury przygotowania pacjenta do badań endoskopowych 660

PIŚMIENNICTWO 675

34. WYKONYWANIE BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH - Małgorzata Starczewska,

Beata Kropornicka, Joanna Łatka 676

34.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 676

34.2. Elektrokardiografia 678

34.3. Spirometria 687

34.4. Skórne testy alergiczne 696

PIŚMIENNICTWO 706

35. ASYSTOWANIE PIELĘGNIARKI PRZY BADANIACH DIAGNOSTYCZNYCH

- Iwona Bodys-Cupak, Anna Majda 708

35.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 708

35.2. Asystowanie pielęgniarce podczas kaniulacji żył centralnych 709

35.3. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia tętnicy 724

35.4. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia szpiku 732

35.5. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia łędźwiowego 738

35.6. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia opłucnej 745

35.7. Asystowanie pielęgniarce podczas nakłucia otrzewnej 751

PIŚMIENNICTWO 758

ODDYCHANIE 759

36. WSPOMAGANIE ODDYCHANIA U PACJENTA - Marta Czekirda 761

36.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarstwa 762

36.2. Podstawy utrzymania wentylacji płuc 763

36.3. Ćwiczenia oddechowe 767

36.4. Wspomaganie odkrztuszania wydzieliny z dróg oddechowych 782

36.5. Drenaż ułożeniowy 799

36.6. Toaleta drzewa oskrzelowego 810

PIŚMIENNICTWO 817

RÓWNOWAGA PŁYNÓW USTROJOWYCH 819

37. UTRZYMANIE RÓWNOWAGI PŁYNOWEJ ORGANIZMU W ZABURZENIACH

ZDROWIA - Grzegorz Nowicki, Barbara Ślusarska, Danuta Zarzycka 821

37.1. Bilans płynów ustrojowych 822

37.2. Zaburzenia równowagi wodno-elektrolitowej 823

37.3. Płynoterapia parenteralna 828

37.4. Dokumentowanie bilansu płynów 829

PIŚMIENNICTWO 839

ODŻYWIANIE 841

38. WSPOMAGANIE ODŻYWIANIA PACJENTA – Sylwia Wieder-Huszla, Anna Jurczak,
Marzanna Stanisławska, Małgorzata Szkup **843**

38.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej 843

38.2. Podstawy odżywiania i karmienia pacjenta 846

38.3. Karmienie doustne 848

38.4. Karmienie przez zgłębnik żołądkowy 853

38.5. Karmienie chorego przez gastrostomię 861

38.6. Karmienie chorego przez mikrojejunostomię igłową 867

PIŚMIENNICTWO 873

WYDALANIE 875

39. METODY WSPOMAGAJĄCE WYDALANIE KAŁU – Anna Jurczak,
Marzanna Stanisławska, Sylwia Wieder-Huszla **877**

39.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej 877

39.2. Pomoc pacjentowi w samodzielnym korzystaniu z toalety 880

39.3. Podawanie pacjentowi basenu i kaczki 881

39.4. Wybrane metody wspomagania wydalania gazów 887

39.5. Wybrane metody wspomagania wydalania kału 891

39.6. Zabiegi dorektalne 900

40. METODY WSPOMAGAJĄCE WYDALANIE MOCZU – Anna Jurczak, Małgorzata Szkup **919**

40.1. Metody prowokowania wydalania moczu 919

40.2. Cewnikowanie pęcherza moczowego 921

PIŚMIENNICTWO 939

STOSOWANIE OPATRUNKÓW I LECZENIE RAN 941

41. BANDAŻOWANIE – Małgorzata Marć **943**

41.1. Podstawy desmurgii 943

41.2. Tradycyjne metody bandażowania 949

41.3. Alternatywne metody bandażowania 954

42. POSTĘPOWANIE Z RANAMI – Katarzyna Cierzniakowska, Maria T. Szewczyk **958**

42.1. Podstawy realizacji i kierunki rozwoju praktyki pielęgniarskiej 958

- 42.2. Podstawy postępowania z ranami 960
- 42.3. Zmiana opatrunku na ranie czystej oraz na ranie skażonej bez drenu 966
- 42.4. Zmiana opatrunku na ranie skażonej z drenem 970
- 42.5. Zaopatrzenie przetoki jelitowej (stomii) 975

43. UDZIAŁ PIELEŃNIARKI W ZABIEGACH PŁUKANIA -

Hanna Grabowska, Wioletta Mędrzycka-Dąbrowska 981

- 43.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 981
- 43.2. Wprowadzenie 983
- 43.3. Płukanie oka/worka spojówkowego 984
- 43.4. Płukanie ucha 990
- 43.5. Płukanie jamy ustnej i gardła 994
- 43.6. Płukanie żołądka 998
- 43.7. Irygacja przetoki 1003
- 43.8. Płukanie rany 1007

PIŚMIENNICTWO 1012

ODLEŻYNY 1015

44. PROFILAKTYKA I LECZENIE ODLEŻYN - Joanna Rosińczuk, Izabella Uchmanowicz 1017

- 44.1. Podstawy realizacji i kierunku rozwoju praktyki pielęgniarstwa 1017
- 44.2. Charakterystyka następstw długotrwałego unieruchomienia pacjenta 1019
- 44.3. Profilaktyka odleżyn 1020
- 44.4. Dokumentacja pacjenta zagrożonego wystąpieniem odleżyn 1020
- 44.5. Procedura zapobiegania odleżynom 1024
- 44.6. Masaż klasyczny w profilaktyce powikłań u pacjenta 1027

45. LECZENIE ODLEŻYN - Joanna Rosińczuk, Izabella Uchmanowicz 1029

- 45.1. Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarstwa 1029
- 45.2. Klasyfikacja odleżyn 1029
- 45.3. Model klasyfikacji ran 1033
- 45.4. Rodzaje opatrunków specjalistycznych 1040
- 45.5. Lawaseptyka – fizyczne oczyszczanie ran 1048
- 45.6. Nowe kierunki w zaopatrywaniu ran trudno gojących się 1049
- 45.7. Zasady postępowania w poszczególnych fazach gojenia się odleżyn 1050
- 45.8. Infekcja w procesie leczenia 1053

PIŚMIENNICTWO 1057

**PROCEDURY PRZYGOTOWANIA PACJENTA DO SAMOKONTROLI
STANU ZDROWIA 1059**

**46. PRZYGOTOWANIE PACJENTA DO SAMOKONTROLI W CHOROBYCH UKŁADU
KRAŻENIA - Agnieszka Bartoszek, Agnieszka Wawryniuk 1061**

46.1. Wprowadzenie 1061

46.2. Pomiar i ocena tętna przez pacjenta 1063

46.3. Pomiar i ocena ciśnienia tętniczego krwi przez pacjenta 1067

**47. PRZYGOTOWANIE PACJENTA DO SAMOKONTROLI W CUKRZYCY -
Bożena Baczevska, Cecylia Olszak, Elżbieta Nowicka 1075**

47.1. Pomiar glukozy we krwi włośniczkowej 1075

47.2. Pomiar glukozy i acetonu w moczu 1080

47.3. Pielęgnowanie stóp w cukrzycy 1085

48. SAMOCEWNIKOWANIE PACJENTA - Regina Lorencowicz 1090

48.1. Wprowadzenie 1090

48.2. Techniki przerywanego cewnikowania 1091

**49. SAMOPIELĘGNOWANIE STOMII JELITOWEJ -
Tadeusz Paweł Wasilewski, Katarzyna Smolińska 1101**

49.1. Wprowadzenie 1101

49.2. Sprzęt stomijny 1102

49.3. Wykonanie irygacji stomii jelitowej 1103

PIŚMIENNICTWO 1117

SŁOWNICZEK 1121

SKOROWIDZ 1135